

Alle puzzelstukjes in elkaar passen

Bij de ondersteuning van kinderen zijn veel partijen betrokken. Hoe je die partijen goed laat samenwerken, en hoe je schotten die er nog zijn kunt weghalen, dat is iets waar voormalig wethouder, onderwijsbestuurder en denker René Peeters zijn missie van heeft gemaakt. In het rapport *Met Andere Ogen* is die missie deels terug te vinden. In dit interview vroegen we René Peeters zijn rapport toe te lichten, maar ook wat de Kop van Noord-Holland hiervan zou kunnen meenemen.

'Wat als we de orthopedagogen en de jeugdhulpverlener nu eens het schoolgebouw inhalen'

René Peeters is geen vreemde in onderwijsland. Als school-directeur, medeontwikkelaar van een nieuw type onderwijs, bestuurder van een scholengroep, hoofd onderwijs van een stadsdeel en wethouder in Almere heeft hij alle facetten van onderwijs van dichtbij kunnen bekijken. In 2018 werd Peeters gevraagd door 16 partijen, waaronder de VNG, Jeugdzorg, de PO-Raad, OCV en VWS, om een advies te schrijven over de samenwerking tussen onderwijs en zorg. De reden dat juist René Peeters werd gevraagd had veel te maken met zijn wethouderschap in Almere. Hij had daar namelijk op een vernieuwende manier geëxperimenteerd met deze samenwerking. En dat was opgevalen.

Wat heb je precies gedaan als wethouder in Almere?

"Ik was van 2010 tot 2018 wethouder van o.a. onderwijs, zorg en jeugd. En ik was best wel een onverwachte wethouder, denk ik. Als kinderen een behandeling nodig hebben moeten zij daarvoor meestal naar een plek buiten de

school. Ik heb toen samen met een aantal anderen gezegd: wat als we de orthopedagogen en de jeugdhulpverlener nu eens het schoolgebouw inhalen. En dat hebben we ook gedaan."

Wat was het voordeel hiervan?

"Er zitten heel veel voordelen aan. In Almere leidde dat op de scholen voor SBO en SO uiteindelijk tot veel minder

behandelingen. En tot meer begeleiding, maar in een veel lichtere vorm. En er is nog een groot voordeel. Op het moment dat je gedurende langere tijd met elkaar samenwerkt op de werkvloer, dan ontmoet je elkaar. Als je dat jaren volhoudt betekent het dat je uiteindelijk één team krijgt. Dat mensen met verschillende expertise elkaar gaan versterken en elkaar beter gaan begrijpen."

Dus die nabijheid zorgt daarvoor?

"Ja, nabijheid is een heel belangrijke term. Ontmoeting is dat ook, en 'binnen één team werken'. Ik ben ook erg van het werkwoord 'gunnen'. Waarbij je ieder elkaars kennis kunt."

En door dit initiatief werd je dus later gevraagd om een rapport te schrijven. Hoe zou je de kern van dit rapport omschrijven?

"Bij onderwijs en zorg heb je allerlei partijen en ontwikkelingen die een rol spelen. Het is als een puzzel die bestaat uit allemaal blauwe stukjes

lucht. Dat is best lastig, en kan alle kanten opgaan. Wat je nodig hebt, en dat was ook het belangrijkste advies in ons rapport, is dat er regie moet komen. Regie, die het beste kan worden uitgevoerd door de gemeente. En die niet hetzelfde is als hiërarchie, of de baas spelen. Maar als verbinden. Hoe mooi zou het zijn als de gemeentelijke bestuurders samen met alle betrokken partijen een lokale jeugdgrondwet zouden maken. Een

grondwet waarin je maar een paar afspraken vastlegt, die door iedereen, dus onderwijs, zorg, veiligheid, passend onderwijs, na lange discussies, omarmd worden."

En het vastleggen van dit soort afspraken gebeurt nu niet?

"Zelden. Wat je ziet, want ik ben niet van het verwijten, is dat iedereen zijn stinkende best doet voor de kinderen. Maar heel vaak wel solitair. Dus welzijn en kinderopvang werken allemaal heel hard, maar fragmentarisch op basis van projecten. Met zo'n grondwet heb je een kapstok, waarbij we zeggen: dit moet er wel aan hangen en dit niet."

Kun je een voorbeeld geven van een afspraak in zo'n grondwet?

"Bijvoorbeeld, dat je afsprekt om daadwerkelijk te gaan investeren in preventie. Preventie is veel minder grijpbaar dan curatie, of oplossen. Maar de kunst is om te voorkomen dat er zo veel zorgvragen zijn."

Zijn er gemeenten waar al op deze manier gewerkt wordt?

"Ja, Utrecht. En op onderdelen in Leeuwarden en Amsterdam. Ik noem als eerste Utrecht omdat ik vind dat daar zo langzamerhand sprake is van een andere cultuur. Dat vind ik heel bijzonder in een stad van bijna 400.000 inwoners."

Samenwerken en samen afspraken maken, daar gaat het dus om. Hoe zie je dit terug binnen het onderwijs zelf? Hoe wordt daar samengewerkt?

"Dat is heel verschillend. Maar hoe het zou moeten zijn, is dat mensen zich moeten kunnen bezighouden met waar ze goed in zijn. Neem een school voor speciaal basisonderwijs in Almere waar op een gegeven moment orthopedagogen kwamen werken. Na een jaar vertelde een leerkracht me dat ze eindelijk weer aan haar eigen werk als leerkracht toekwam."

Een ander voorbeeld: een gemeente die ervoor zorgt dat er op iedere school een dag per week de jeugdzorgaanpak aanwezig is. De JGZ, vaak deel van de wijkteams, kan dan de schakel zijn tussen de buiten- en binnenwereld van een school. Ik ben ook een enorme voorstander van kindcentra. Opvang en onderwijs allemaal in één gebouw of op een campus, en met één pedagogische lijn."

In het ondersteuningsplan 2022 – 2026 van het samenwerkingsverband is een van de doelen 'inclusiviteit'. Zie je daar een link met jouw rapport?

"Inclusiviteit heeft hier alles mee te maken, en zou zeker onderdeel moeten uitmaken van de jeugdgrondwet, die ik eerder noemde. Nu gaat zo'n vier procent van de kinderen in Nederland nog naar het SO

en SBO. In sommige andere landen is dat één procent. Om dat te bereiken moet je als land, en als gemeente, veel meer investeren aan de voorkant, en expertise naar binnen halen. Niet alles hoeft op de school permanent aanwezig te zijn, dat is onbetaalbaar. Maar het moet wel zo zijn dat als je een serieus probleem hebt, dat je dan onmiddellijk weet dat iemand in de omgeving beschikbaar is."

En ten slotte: wat is een goede manier om te werken aan inclusiviteit?

"Wat ik aanraad is om echt het gesprek met elkaar aan te gaan. Schoolbesturen, betrokken gemeenten, medewerkers van het samenwerkingsverband, de JGZ, kinderopvang, scholen. En om elkaar dan deze vragen te stellen: Waar lopen jullie vast, Waar maak je je zorgen over, Waarvan zeg je: dit loopt maar niet, Waarvan zeg je: dit loopt wel goed? Vertel dat eens aan elkaar, en probeer dan gezamenlijk alle puzzelstukjes in elkaar te passen."

De Stelling

'Mensen met verschillende expertise gaan elkaar versterken, en elkaar beter begrijpen als ze samenwerken in de school'

Kris Herweijer-Tanghe
Intern begeleider bovenbouw
De Sluis en De Meerpaal
Stichting Surplus

"Met deze stelling ben ik het helemaal eens. Er werken veel mensen met verschillende expertises in en om de school.

Soms verloopt de communicatie en samenwerking met deze externe samenwerkingspartners soepel, maar soms ontstaat er ruis omdat de verschillende partijen en nog te veel vanuit hun eigen eilandje denken en werken. Wanneer verschillende disciplines vanuit een gemeenschappelijk en samen opgesteld doel werken, bijvoorbeeld thuisnabij onderwijs voor ieder kind, ontstaat er een interdisciplinaire samenwerking die heel waardevol is.

Een voorbeeld hiervan is het ondersteuningsteam bij ons op school. Bij dit overleg komen leerkrachten, ouders, directeur, intern begeleiders, orthopedagoog, schoolmaatschappelijk werk, jeugdzorg en eventueel andere externe samenwerkingspartners bij elkaar om de ontwikkeling van een kind te bespreken en de aanpak op elkaar af te stemmen. Deze samenwerking is echt haalbaar binnen een school of IKC, belangrijk is om het gesprek aan te gaan met elkaar, om te luisteren en open te staan voor elkaars expertise. Op die manier begrijp je elkaar steeds beter en ontstaat er een waardevolle samenwerking waarbij het kind centraal staat."

Ilona Oldenburger
Locatielider De Tender

"Hier moet volgens mij altijd tijd en ruimte voor zijn. Vanuit Lesson study heb ik ervaren dat de kwaliteit van de

samen ontworpen les, in een voor medewerkers veilige setting, geëvalueerd en verbeterd wordt. Wat ik heel belangrijk vind is dat ook de leerlingen worden meegenomen als experts. Intervisie vind ik ook een mooie manier om vanuit verschillende expertises met elkaar in gesprek te gaan om aan de behoefte van elk kind tegemoet te komen.

Om het samenwerken succesvol te maken is er wel een basis nodig. Het team moet zich veilig en gewaardeerd voelen, de samenwerking is oplossingsgericht en er is vertrouwen in elkaars expertise. Het doel van de samenwerking moet duidelijk zijn.

Mijn collega's zijn vooral doeners. Door op de eigen werkvloer samen te werken aan veranderingen en van elkaar te leren is er veel gaan bruisen, iedereen is betrokken. Binnen korte tijd is er veel ontwikkeld. Dit had nooit gekund zonder die inbreng van expertise en samenwerking om de betrokkenheid en het welbevinden van de kinderen te vergroten."